СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 269. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 18 листопада, 1933.

VOL. XLI. No. 269. Jersey City, N. J., Saturday, November 18, 1933. THREE CENTS.

ЗА НАШ ІДЕАЛ -- ЗА СОБОРНУ УКРАЇНУ! ЗА НАШИХ БРАТІВ З ВЕЛИКОЇ УКРАЇНИ, ЩО ГИНУТЬ МІЛІОНАМИ ПІД МОСКОВСЬКО-БОЛЬШЕВИЦЬКИМ ТЕРОРОМ, ВИХОДИМО ОБОВЯЗКОВО, МАСОВО Й ЗОРҐАНІЗОВАНО НА ДЕМОНСТРАЦІЙНІ ПОХОДИ, ЗВЕРНЕНІ ПРОТИ КАТІВ УКРАЇНИ.

БЕРУТЬ НА СУД ЗА НАРУШЕННЯ „НАЙРИ"

НЮ ЙОРК. — У місцевому федеральному суді появилися перші справи за нарушення кодексів, установлених на основі закона про відбудову краю.

Першою цього роду справою, котра викликує широке зацікавлення, є справа нарушення кодексу для ґазолінових стацій. Прокураторія закидує обжалованому, що він не придержувався 66-годинного тижня праці.

Справа буде мати широке примінення, бо пізваний буде очевидно підносити, що уряд не мав права встановляти кодексу, бо закон про відбудову краю противиться американській конституції.

СЕКРЕТАРКА ПРАЦІ ПРО ЗРІСТ РОБІТ.

ВАШИНҐТОН. — Місс Перкінс, секретарка праці в кабінеті президента Рузвелта, подає, що в жовтні число робітників зросло на 85,000, а за останніх 7 місяців на 2,800,000.

Департамент праці бере тільки під увагу великі промисли, які подають урядови які-такі звіти з руху праці в підприємствах.

ЩО РОБИТИ З ВІЛЬНИМ ЧАСОМ.

НЮ ЙОРК. — Тут розведено публичне переслухання над питанням, що робити людині з вільним від праці часом. Комітет для переслухання встановлений нюйорським комітетом „Найри" з цілю звернути увагу громадянства на вагу питання.

Між першими свідками на переслуханню були визначні виховники, як д-р Ботлер, президент Колюмбійського університету, політики й правники, як Нютон Бейкер, і інші. Вони висказували думку, що справою виповнення заняттям вільний від роботи час повинен занятися радше місцевий уряд, ніж федеральний.

Д-р Ботлер підкреслював, що провідники народу повинні вказати народови, що робити з вільним часом.

КОШТИ СТРАЙКІВ.

ВАШИНҐТОН. — Товариство Фабрикантів обчислило, що 1,100 страйків, які велися в Америці за 4 останні місяці, коштували робітників в утраченім зарібку разом 24 міліони долярів.

СПОДІВАЮТЬСЯ СКОРОГО ВИЗНАННЯ РОСІЙСЬКОГО УРЯДУ.

ВАШИНҐТОН. — Літвінов відбув з президентом Рузвелтом ще одну конференцію. Конференція відбулася в ночі. З того роблять висновок, що сторони вже полагодили всі спірні питання та лагодяться до проголошення визнання.

За визнання почала акцію ґрупа російських православних попів, котрі симпатизують з большевицьким урядом. У деяких місцевостях ці попи пробують ставити ріжні перешкоди українським демонстраціям у справі голоду на Україні.

На телеґраму „Обєднання Українських Орґанізацій в Америці," вислану з конґресу "Обєднання" дня 3 листопада, наспіла відповідь:

THE WHITE HOUSE,

WASHINGTON.

November 4, 1933.

My dear Mr. Revyuk:

The telegram of November third signed by yourself and Dr. Myshuha, embodying the resolution adopted by the delegates to your convention, has been received and will be brought to the President's attention. Meanwhile, I want to thank you and the delegates in the President's behalf for your assurance of support and your good wishes.

Very sincerely yours,

LOUIS McH. HOWE,

Secretary to the President.

НОВЕ ВБИВСТВО ВИКРАДЕНОЇ ОСОБИ.

САН ХОЗЕ (Каліфорнія). — Таємниця, що оточувала зникнення 22-літнього Брука Гарта, сина богатого купця, розвязана. Два молоді чоловіки призналися поліції, що вони викрали Гарта, щоб добути викуп у сумі 40,000 долярів, а потім убили свого бранця і тіло його викинули в море.

ЖИДИ НЕВДОВОЛЕНІ З ОБОРОНИ ЖИДІВ.

НЮ ЙОРК. — Світова Жидівська Федерація видала публичну заяву про неформальне слідство над націстичною акцією в Америці, ведене конґресовим комітетом для іміґраційних справ. Заява осуджує це слідство за те, що воно не має правних основ.

Для протиділання жидівському бойкотови німецьких виробів зорґанізувався тут Комітет для Кращих Зносин з Німеччиною. Комітет задумує зорґанізувати всіх купців, що мають торговельні зносини з Німеччиною.

ЗИСКИ З ШІКАҐОВСЬКОЇ ВИСТАВИ.

ШІКАҐО. — Як показує контрольор світової вистави в Шікаґо, вистава коштувала разом 38 міліонів 699,000 долярів. В ті кошти вчислено не лише виставлення й уладження домів, але і їх заряд підчас вистави. Вистава мала 6 міліонів 861,000 долярів чистого зиску. Від цього зиску ще не відтягнено проценту від вложеного в підприємства капіталу.

ОТВОРЕННЯ ХРАМУ СВ. ЮРА У ЛЬВОВІ.

Дня 7. жовтня ц. р. в 6 годині вечером отворено святочно храм св. Юра, що був замкнений кілька місяців зприводу ремонту. Частинно відновлений храм з новою долівкою заповнили великі маси вірних, що складали при вході дрібні датки на дальші кошти ремонту. В храмі вислухали всі приявні духовного концерту, який відспівав святоюрський хор під проводом п. І. Охримовича. На репертуар концерту зложилися отсі хорові точки: „Радуйтеся Богу" Бортнянського, „Вірую" Чайковського, „Блаженства" Кошиця, „Вознесу тя, Боже мій" і „Тебе Бога хвалим" Бортнянського. Зчерги виголосив парох храму св. Юра, о. пралат Куницький, гарну, навіяну патріотичним духом проповідь, у якій відмітив дотеперішню ролю цього храму на наших землях та подякував жертводавцям за те, що своїми масовими датками причинилися до цього великого діла. Під кінець переніс о. кан. Пясецький на головний вівтар храму Найсв. Тайни, які цілий час ремонту перебували в каплиці Митрополита. Не від речі буде згадати теж, що появилася накладом церкви св. Юра невеличка книжочка з назвищами дотеперішніх жертводавців та що плян обнови цілого храму потреває коло пять літ.

ІСТОРІЯ, ЯКИХ МАЛО.

Перед париським судом присяглих має відбутися вдруге розправа проти якогось Фіко, який одного білого дня розбив вітрину в ювілєрській крамниці при вул. Деля Пє, щоби звідтіля заграбити дорогоцінности.

Та цікавіша друга справа того Фіко. Перебуваючи в слідчім арешті в Санте, він написав драму в чотирох актах — якої змістом є історія життя тогож Фіко. Рукопис тієї драми він переслав двом французьким драматурґам, Шарлеви Вільдракови і Жанови Рішер Бльокови, просячи їх щоб вони за всяку ціну постаралися цю драму виставити в Парижі. „Дуже прошу вас — писав отсей новий драматурґ на карточці з вязничною печаткою — щоби мою драму виставити конечно в Парижі, бо може тоді суд зрозуміє, що я не є фаховим злочинцем, та що до грабіжі змусила мене жінка, яка понад усе любила гроші та дорогоцінности".

Хоч як твердять оба згадані французькі драматурґи, песа Фіко написана з талантом, то її не вдалося покищо виставити в Парижі. Всежтаки Бльок і Вільдрак рішили цю песу десь виставити, а тимсамим примостити Фікови кращий шлях у життя.

Ніхто не знає, звідки починається його життева карієра.

NRA MEMBER U.S. WE DO OUR PART

ЗЛОДІЙСЬКІ ПОРАХУНКИ ПРИЧИНОЮ СМЕРТИ Й ПОЖЕЖІ.

У селі Лаврові, полонківської вол., луцького пов., згоріла стодола Андрія Герасимчука, в якій опісля знайшли напів звугленого трупа його зятя, Ігора Вільчинського. По переведені секції трупа виявилося, що Вільчинський упав жертвою вбивства. Підчас слідства виявилося, що вбитий займався злодійством спільно з Василем Козлюком. Одного дня між ними на тлі поділу крадених річей прийшло до суперечки, підчас якої Козлюк убив Вільчинського. Щоби затерти сліди злочину, він підпалив стодолу, де передше вбив сокирою Вільчинського.

ВІДГОМІН ШКІЛЬНОГО ПЛЕБІСЦИТУ.

Підчас останнього шкільного плебісциту в селі Шайло, старо-кошарської волости, ковельського пов., селяни зібрали й підписали понад 60 декларацій за українську викладову мову в школі. Одначе війт волости, Іван Кричук (як бачимо з назвища, наш „землячок"), не хотів затвердити підписів на деклараціях. Тоді два молоді селяни, Марко Лавренюк і Евген Шум, звернулися до старости з поданням, щоби наказав війтови декларації затвердити. Справа скінчилася обвинуваченням Шума за збурення публичного спокою.

ТРАҐІЧНА СМЕРТЬ НІМЕЦЬКОГО ВИНАХІДНИКА.

З Берліна повідомляють про жахливу катастрофу в ляборатори німецького летуна Тілінґа в Оснабрік. Тілінґ працював над своїм винаходом ракетного літака, що його хотів випробувати. При наповнюванні збірника вибуховою мішаниною повстала експльозія, якої наслідки були жахливі. Тілінґ і його асистент вилетіли з ляборатори, яку вибух цілковито знищив. Тілінґа знайшли в поблизькому рові смертельно попареного: внаслідок попарення він незабаром умер. Також умерла його асистентка, яку видобули зі збірника води. Тілінґ був одним з чільних винахідників в ракетнім летунстві.

СИЛЬНИЙ ЗРІСТ БЕЗРОБІТТЯ В ПОЛЬЩІ.

На підставі виказів польських державних урядів посередництва праці число безробіття, зареєстрованих у дні 7. жовтня, виносило 202,565 осіб, що означає зріст на 2, 532 в порівнанні з минулим тижнем. На Горішньому Шлеську число безробітних зросло до 78,-532 осіб.

ЗАСТРІЛИВ ЛЮДИНУ ЗА ДВІ МОРКВИ.

Перед варшавським окружним судом відбулася розправа проти І. Кулісевича, обвинуваченого в убивстві людини за крадіж моркви. Одного дня Кулісевич прихопив на гарячому вчинку крадежі якогось Збіґнева Зілінського, коли цей рвав моркву в його городі, та вбив його вистрілом з рушниці на місці. Підчас слідства виявилося, що Зілінський встиг вирвати заледви дві моркви.

НЕБУДЕННЕ ПОДРУЖЕ.

Дві сіямські сестри, Дейзі і Вайолет Гілтон, вернулися зі свого турне з Америки до Европи з сензаційною вісткою: вони рішилися вийти заміж. Перша заручилася з дириґентом орхестри в Шікаґо, друга порозумілася щодо подружа з якимсь анґлійським боксером. Відомо, що обі сестри зрослі з собою і заробляють як дивогляд природи, виступаючи в ріжних паноптікумах. Чи дириґент орхестри з Шікаґо та анґлійський боксер мають намір їздити з ними, невідомо.

НОВІ ПОДАТКИ В ПОЛЬЩІ.

Польська рада міністрів ухвалила три нові податки, а це: 10-процентовий додаток до ґрунтового і промислового податку. Додаток до промислового податку обовязуватиме ці фірми, які мають патенти від 1-ої до 5-ої катеґорії. Крім цього ухвалено податок від зарізаної худоби. І так від рогатої худоби виноситиме 3 зл., а від нерогатої — 1.50 зл. Розуміється, що цей податок підвищить і так уже високу ціну мяса.

„ТЮТЮНЕВИЙ МАРАТОН".

У Мадриді (Еспанія) відбувся цими днями дикий конкурс під назвою, „тютюневий Маратон". Ішло в тому конкурсі про те, хто зпоміж 20 учасників буде курити найдовше. Умови конкурсу були досить гострі і заявляли, що змагунам не можна спати, зате можна їсти і пити. По 52 годинах один з учасників помер на удар серця, а з черги три зімліли наслідком затроєння нікотиною. Після цих випадків увійшла на салю поліція і припинила цей божевільний конкурс.

ВСЮДИ СВЯТКУВАЛИ ДЕНЬ ЖАЛОБИ І ПРОТЕСТУ, АЛЕ ГОЛОВНО ПО ЦЕРКВАХ

ЛЬВІВ (Західня Україна). — З донесень краєвих часописів виходить, що по всіх галицьких повітах наше громадянство поробило заздалегідь усі можливі старання, щоби дістати дозволи на відбуття публичних протестаційних віч проти сучасних подій на Придніпрянській Україні. Всюди польська влада відмовила дозволу на влаштування таких віч. В багатьох місцевостях навіть неможливо було скликувати членів поодиноких товариств на засідання, щоби на них обговорити голод на Україні.

Одиноким виходом з тої ситуації було те, що священство відправило в день 29 жовтня по всіх церквах спеціяльні Служби Божі в намірені українського народу, підчас яких виголошувало відповідні до хвилі патріотичні проповіди.

НАВІТЬ У ВАРШАВІ СВЯТКУВАЛИ.

ВАРШАВА (Польща). — З приводу жалоби дня і протесту виповнилася тутешня греко-католицька церква при вул. Медовій, дня 20 жовтня, по береги вірними, між якими впадала в око велика скількість братів-еміґрантів з Придніпрянської України зі своїми чільними представниками. По Службі Божій о. ректор Пушкарський виголосив багату змістом та відповідну до хвилі проповідь, у якій в палких словах зясував недолю наших братів за Збручем, візвав всіх присутніх до спільної молитви за страдальців та до жертв. При кінці проповіди відчитано пастирський лист греко-катилицького Епископату. По проповіди відбулась панахида. Як заспівали „Вічная память", присутні, що заливалися сльозами, клякнули і злились у молитві в одно, зєднались усі в горю, та благали Всевишнього ласк і долі для українського народу.

НАЦІ МОДИФІКУЮТЬ СВОЮ ЦЕРКОВНУ ПОЛІТИКУ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Краєвий епископ Людвіґ Мілєр, голова німецьких протестантів, заявив, що „неарійці", себто Жиди, можуть бути надалі членами протестантських церков, як теж належати до церковних урядів. Епископ Мілєр зазначив далі, що всі церковні урядники протестантських церков мусять внести письменні заяви, що вони признають біблію і ті артикули віри, які приписані протестантською церквою.

Оте зарядження є в противенстві до того, чого домагалася друга протестантська фракція, яка стоїть ближче Гітлєра, а яка є за виключення з протестантської церкви тих, у яких пливе жидівська кров, як теж за відкинення біблії старого завіта.

ЛІБЕРАЛИ В ОПОЗИЦІЇ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Сер Герберт Семюел заявив, що він переходить разом з 33 лібералами до опозиції з причини незадоволення партії з політики уряду в справі ліквідації безробіття й світового розброєння.

ВИВОЗЯТЬ ЗОЛОТО З ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ (Франція). — Франція готова заборонити вивіз золота з краю і відступити від золотої стопи. З тим рахується Анґлія і витягає великі суми з Франції у виді золота. В той спосіб змалів французький запас золота в останніх двох тижнях майже на два біліони золотих франків. Та всетаки Франція має ще на складі яких 80 біліонів франків у золоті.

РАХУЮТЬСЯ З 50-ЦЕНТОВИМ ДОЛЯРОМ.

ЛОНДОН. — В Анґлії панує переконання, що президент Рузвелт зменшить золоту вартість доляра до 50 центів, щоби в той спосіб піднести ціни на товари. Для Анґлії американська інфляція вже є порішеною справою.

ЯПОНІЯ ЗБРОЇТЬСЯ.

ТОКІО (Японія). — Міністерський кабінет радить над новим буджетом, який виносить $445,757,-000. У тих видатках найбільшу ролю відграє позиція, призначена на розбудову фльоти. Є запропонований видаток, який уважають другим з черги найбільшим у цілій історії Японії. Вимінено теж спеціяльну суму на розбудову літаків для охорони столиці й інших міст Японії. Зроблено це тому, що совіти концентрують повітрові сили на Далекім Сході.

ЗВІЛЬНЯТЬ З КОНЦЕНТРАЦІЙНИХ ТАБОРІВ.

БЕРЛІН. — Наці випускають тепер на волю всіх тих яких повисилали до концентраційних таборів за вороже відношення до політики Гітлєра. Кажуть, що до Різдва буде звільнено яких 20,000 осіб. Задержать правдоподібно тільки найвизначніших комуністичних провідників.

ПОЛЬЩА ЗАХОДИТЬСЯ З РАДОСТИ.

ВАРШАВА. — Урядові кола триюмфують, що обминули Ліґу Націй і довели Польщу до згоди з Німеччиною. Тільки деякі ґазети дораджують не довіряти занадто Німцям.

"SVOBODA" (LIBERTY),
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На три місяці	$ 2.75
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На рік	$10.00

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВЕРШОК ОБЛУДИ І ГЛУПОТИ

Протибольшевицька акція, яку повело українське громадянство в Америці, повинна завдати смертельний удар большевицьким недобиткам серед Українців. Ще ніколи не виявили ті московські служаки своєї яничарської ролі в такій мірі, як її виявляють тепер. Бож у часі, коли відбирають собі життя найвизначніші й найідейніші українські комуністичні провідники на Україні, не можучи переживати довше трагедії, в якій опинилась Україна під Совітами, тут в Америці недобитки українських большевиків організують усяку міжнародню зграю, щоби розбивати українські віча. Не дають і тут в Америці українському робітникови змоги піднести голос протесту проти червоної Москви, що голодом вимордовує міліони українських селян і робітників. Вправді їх змагання розбиваються, бо українське громадянство в Америці пішло проти Совітів одною лавою, але факт останеться фактом, що в большевицьких українських яничарів нема ні крихітки совісти, ні крихітки людського відчуття горя ближнього й ні крихітки любови і привязання до України. Це вже наскрізь здеморалізована група, яка свідомо служить чужим інтересам.

Бо тільки така компанія може мати відвагу писати, що віча проти Совітів організують ті, які ідуть разом з Пілсудським. Тільки такі звичайні шахраї, яких не обовязує ніякий моральний кодекс, можуть пускатися на такі брехні й припускати, що ще знайдуться такі люди, які можуть в таке повірити. І то в часі, коли Пілсудський і Сталін запрошують себе на спільні паради, коли влада Пілсудського не дозволяє за Західній Україні на ніякі віча й збори, де можнаб запротестувати проти Совітів, ні навіть не дозволяє на ухвалення резолюцій у справі голоду на Радянській Україні.

Цеж факти, яких ніхто не може заперечити. Цеж факти, які явно й славно стверджують, що Пілсудський і Сталін, два політичні приятелі, йдуть одним спільним фронтом проти поневолених українських селян і робітників. Та для наших яничарів це нічого. Вони звірами поставали. І тому можуть писати українськими буквами, що ті, котрі протестують проти Совітів, держать з Пілсудським і Польщею.

На те все є одна відповідь: сконсолідованим фронтом іти далі проти Совітів, а ту яничарську зграю, яка прикриває себе українським імям, усунути з українського життя в Америці. Тоді наша протестаційна акція матиме ще й з того боку великі користи.

Д-р Остап Грицай.

СВЯТО 1. ЛИСТОПАДА У ВІДНІ

Як не дивно воно, а всетаки треба сказати, що нині, пятнацять років після великого зриву на західніх землях України, память про Листопадові події в нас живучіша і більш творча, ніж коли. Справді — ніколи ще не призивали ми Духа наших Героїв, завдяки починови яких проголошено було в Галицькій Україні незалежну рідну державу, так гаряччо, з таким пієтизмом в ушануванню їх збройного змагання, як саме сьогодні. В моїй цьогорічній передовиці на Свято Листопада, поміщеній на сторінках нашого журналу, я вже підкреслив ті моменти із сучасного положення нашої батьківщини, які власне причинюються до того, що увага народу так несхитно повертається у сторону могил його Героїв. Але попри всі зовнішні моменти в цім напрямі—чи це голодова катастрофа на Україні, чи ляцьке шаління в Галичині, чи стан українського питання на міжнародній арені — треба з радістю вказати ще й на те, **що політична обнова нашої національної** духовости, особливож у нашої молоді, це чи не наймогутніший товчок до плекання культу рідних Героїв як найвищого тепер культу в національнім життю України взагалі. Так — не зовсім то надаремно пішли колишні кріваві змагання геройських синів народу за його кращу долю, за краще майбутнє! Ви читайте тільки предовгі реєстри тих молоденьких засуджениців за присудами ляцьких трибуналів, якими наповнені нині ляцькі тюрми як жертвами очайдушних поривів за волю України. Як самовідречення в найідейніших з них, яка посвята, яке геройство! А хто оживотворив оте молоде покоління, отих боєвиків та подвижників народу? Герої Листопада своїм безсмертним чином, своєю безсмертною боротьбою.

І саме тому кожне свято в честь Листопадового подвигу в нас повинно бути величавою маніфестацією нашої національно-державної свідомости, душевної обнови та боєвого, революційного хотіння.

Це ми винні памятати Тих, що впали за нас.

Листопадове свято, влаштоване нами цього року в наддунайській столиці, було такою маніфестацією, і то не з одного погляду. Годиться тут підкреслити ось у першу чергу ту частину свята, яка відбулася як його початок в тутешній церкві св. Варвари, де в 7 год. вечером відслужено за поляглих борців урочисту панахиду. Я маю на думці проповідь, що її виголосив при цій нагоді **о. д-р Володимир Левицький** (колишній У. С. С., відомий і читачам „Свободи" з друкованих тут своїх споминів про Українську Галицьку Армію. — О. Г.). Була це проповідь, яка мабуть на довго лишиться у спомині тих, що її слухали. Почавши від одного вислову Єремії про поневолений нарід, молодий проповідник вів своє слово по аналогії між терпінням Месії і стражданням поневоленого народу за визволення, розвиваючи провідні думки стількиж у релігійнім, що й у гарячо національнім дусі, так, що слухалось його місцями зі зворушенням. Ярко відрізувалась проповідь о. Левицького від застарілих шабльонів наших традиційних духовних „поук" ще й тим, що вона і своєю формою була своєрідна, надихана духом великого моменту в життю народу та особистим пережиттям проповідника. Часті оклики й апострофи, звернені то до Героїв, то до народу, то до слухачів, зокремаж добре підібрані думки з творів Шевченка, наближали проповідника і його авдиторію взаїмно до себе, утворюючи вкінці атмосферу тісного звязку церкви з народом. І так наше духовенство повинно проповідати сьогодні скрізь, так по лінії всецілого звязку релігії з життям і церкви з народом, моменту духовного слова з моментом боротьби в народі, а щойно тоді наша церква зможе під теперішню пору відограти в нас ту роль, яку вона відіграла в часі наших змагань в епосі Листопада, у спомині на пресвітлі традиції з часів Козаччини та Гайдамаччини — годиласяб. — А з рівним признанням треба згадати і **головну промову** свята, яку виголосив теж о. Левицький, розгортаючи перед слухачами широку картину, а властиво широкі картини, наших змагань в епоху Листопада, у всесторонні освітленню. Тільки критика наших промахів випала тут надто широко й гостро, так, що високий святочний настрій нею місцями бентежився.

Даліж, з артистичних точок свята, треба згадати як першу виступ **жіночого хору,** що під управою нашого талановитого діріґента і композитора **А. Гнатишина** відспівав вязанку стрілецьких пісень, укладу діріґента, та в супроводі 2-ох скрипок і фортепяну. Хор держався — як звичайно під проводом д. Гнатишина — дуже добре і подобався публиці з кожного погляду, а на окрему згадку заслугує жіноче сольо **„Засумуй, трембіто",** відспіване панею **З. Французовою.** Опісляж мішаний хор відспівав ще **„Їхав стрілець на війноньку"** та **„Ой та зажурились Стрільці Січовії",** одно і друге з помітним передуховленням, яке гарно дострoювалось до врочистого настрою свята. Вдячна публика нагородила хор та його діріґента рясними оплесками, а коли не могла доплескатись наддатків, то тільки тому, що у програмі дожидала її ще неабияка несподіванка, а саме сценічна картинка п. н. **„Борцям за волю"** (з хорами), драматична річ, зложена мною і **проф. Е. Чумаком,** який був її знаменитим режісером.

Провідна думка нашої картини така: коло стрілецької могили збираються як, дієві особи дівчина, інтеліґент, два селяни, парубок, курінний пласту, робітник і студент як своєрідні репрезентанти суспільної громади, та висловлюють свої думки й почування на тлі останньої визвольної боротьби в нас. Отак дівчина повна ніжної туги за впавшим цвітом народу, інтеліґент у сумніві щодо доцільности боротьби в пору, коли її було почато, селяни відповідно до свойого підходу до справи, дивляться на неї ріжно, тільки молодь захоплена боротьбою всеціло і пориває за собою всіх. Як бачимо — сюжет, цікавий головно змогою вислову і характеристики головних слоїв суспільности в їх відношенню до визвольної боротьби, та покищо тільки в рамцях маленької картинки, бо до ширшої розбірки не стало вже часу. Але і в тій формі картинка зробила своє, головно завдяки добрій режисерії проф. Чумака та грі дієвих осіб, з яких на перше місце вибилися: **панна Г. Морозівна,** яка прегарно віддеклямувала мій вірш на могилу Стрільця, **п. п. Видиш і Француз,** які дуже добре відограли ролі селян, парубок **(Малиновський)** та студент, **п. Курчаба,** що з великим вкладом чуття виголосив мій вірш „До Молоді". Симпатичне враження зробили теж молоді й наймолодші пластуни під проводом енерґійного **п. Ткачука.**

Відспіванням гимну **„Не пора"** свято покінчилося.

ДОКУМЕНТИ ГОЛОДУ

Один з читачів „Свободи" прислав до нашої редакції листи від своєї родини, писані російською мовою в одному селі проскурівського округа, на Поділлю. Листи подають цікаві факти про життя на Україні. З пропущенням уступів, які можуть ідентифікувати особи перед окупантами та заподіяти авторам клопоти, лист сестри звучить:

„Передовсім, Дорогий Брате, передаю Тобі низький поклін та бажаю Тобі всього добра у Твоїм життю. Ще нижчий поклін віддаю Твоїй жінці і дітям, хоч їх не знаю, а бачу тільки на карточці. Повідомляю Тебе, мій Брате Дорогий, що ми Твої гроші дістали, але не гроші, а продукти... по пять пудів муки за пять долярів. І я Тобі, Брате, дуже дякую за Твій подарунок. Навіть не знаю, як Тобі дякувати за те, що Ти нас спас від смерти. Я вже була би померла весною, а Ти, Брате, вратував мене від смерти. Вратував мене і мої діти. Я Тобі, Брате, цього не забуду до смерти. Спасибі Вам ще раз, і тисячу разів. Я весною була би вже впала, а Ви мені помогли. То я була посадила на городі бараболі, що то в нас колись не рахувалися за харч, а тепер це була би найкраща їда, тільки що її нема. Колись, як були лише хліб і картоплі, то казали, що нема що їсти, а нині, коли і хліб і картоплі були, то не хотілосяб нічого більше. Я і діти жиємо дуже кепсько, а я ще до того простудила ноги й не можу ходити. Ми посилали Тобі, Брате, багато писем, але не дістали на них відповіди. Не знаємо, чи писати листи поручені чи прості. У нас вимерли дуже багато людей, а хто лишився в живих, той не жиє, тільки гниє. У нас весною люди то все жили тільки бурянами, їли щавель і лободу, ловили жаби у воді й збирали під плотами слимаки, і тим жили".

Шваґер і його жінка, сестра адресата, пишуть:

„Передовсім повідомляємо Тебе, що ми живі й здорові. Тепер передаю поклін від... і хлопців, котрі знаходяться коло мене. Желаємо Вам усього добра у Вашім життю. Тепер я Вам напишу, що ми Ваші гроші дістали, пять долярів, але не дали грішми, тільки нам дали продуктами, мукою. За 5 долярів 5 пудів муки, але в... тракстіні ми дістали 2 пуди житньої, а три пуди разової пшеничної муки, і три куски мила. Тепер я Вам, Дорогий Шваґре, щиро дякую за Ваш подарунок, бо інакше нас на світі вже не було би...

„Тепер я Вам напишу, що ми до Вас шлемо письма досить часто, але не знаю, чому вони не доходять.

„Тепер я Вам напишу, що в нас у цім році вже городини нема, тому, бо посадили трошка картоплі, але й то вирвали, бо сильно в нас був голод весною, так, що якби не Ти, Дорогий Брате, то ми вже давно були би в могилі. Ти нас, Дорогий Брате, спас від смерти.

„Тепер я ще, Дорогий Брате, напишу, що ми вже в колхозі. Робимо день і ніч. Установили трудодень, то треба робити три дні, а за той трудодень дають 8 кільоґрамів, і це тільки на словах дають, а на ділі то ще нічого не дали, і не знаю, чи дадуть. Хліб то вродився, лише ми хліба не їмо, і не знаю, чи будемо їсти. Тепер я пишу, що в нас такий голод був, що котів і собак виїли, миши, жаби і все виїли. Дві части народу впали в селі від голоду.

„Тепер у нас говорять, що вже можна тримати корову і свиню, тільки ще нема де грошей узяти. Все в нас сильно дороге. Дають тисячу рублів за корову, і 1,500".

У третьому письмі з тої самої родини пишеться між іншим:

„Покищо ми живі й здорові. Тепер бю низький поклін Тобі, Братови... й дорогій Твоїй подрузі. Дав би Вам Бог здоровля й щастя, що нас не забули... Спасибі Вам за подарунок. Я Ваш подарунок дістала через торгсин — 10 долярів, але грошей не дають, тільки бери товари за ті гроші. То я взяв 4 метри краму — і 8 пар підошв, два кіля 5 долярів, і ще одні штани 1 рубель і 50 коп. суконні й кільо масла і кільо оливи, бо грошей не дають. Бери товар за ті гроші, що хочеш, а хліба не брав у торгсині, поки дають з колхоза. Не знаю, як далі буде з хлібом. Опісля я дістав штани за 1 р. 50 коп. і тепер дістав з торгсина паперець, щоби принести назад штани. Пишуть, що зайшла помилка. Не знаю, яка; я ще не носив. Потім я продам 8 підошв, а куплю за це якусь ялівку. Може колись діждуся корови, бо дуже кепсько без корови. Позатим у нас урожаю на овочі нема. Дуже скучно за овочами. Я післав Тобі вже три письма і написав усі новости, що багато людей померли. Вмерла родина К-ів. З Н. остався один тільки М. Іван утік на роботу в Москву. І П. Г-а теж нема дома, а Т. і Х. померли, отже мало осталося чоловіків. Твої марки я вкладаю назад до листа, бо на почті не приймають американських марок; кажуть, що у нас свої є. Ти мені краще, як будеш писати, вложи в лист коверту й папір".

С. Кравчинський.

В ТЮРМІ НАРОДІВ

(Оповідання).

(20)

Катря вскочила в лодку, Микола за нею. Відіпхнули від берега, справили аж на середину ріки і пустили її за водою. Обоє стали гребти. Несена рікою, гнана ще двома парами весел, лодка летіла як стріла. Хоч не світив місяць, ніч була ясна. Міліярди зір гляділи на них з темно-синьої висоти. Далекі береги з хатами, церквами, деревами і хащами втікали від них взад і поринали в туманах мраки.

До міста, там, де стояв пароход, приплили в годині пятій. Пароход відходив три на шесту. Не спізнилися. Катря вступила до знакомого рибака, котрий мешкав туй над рікою. Передала йому лодку і попросила його, щоби її приставив до неї. Повела Миколу до пристани.

Пливучи рікою і тепер йдучи дорогою, майже не балакали. Катря була утомлена і розбита довгим веслованням і цілонічними зворушеннями дома. Микола був здержливий і мовчайний. Йому було важко на душі. І щастя поверненої свободи не мало сили сей тягар цілком усунути. Хоч вихопився з кігтів жандармерії, йому не стало лекше. Мучило його переконання, що Крутіков на нього доніс.

— І Катря буде жінкою такого! — думав з гіркою досадою.

— Послухайте, — сказала Катря, перебиваючи прикру мовчанку. — Ви тепер куди поїдете? До Київа?

— Поїду просто до Москви, щоби по змозі провідати про подробиці арештування Олекси. Як вже щось довідаюся, як треба буде і можна буде ратувати його, поїду до Петербурга. Там зачну орґанізувати ратункову роботу.

— Як приїдете до Москви, чи до Петербурга, зможете яким способом звістити мене, що заїхали щасливо і що ви безпечні?

— Дякую вам за те.

— За що? — спитала здивована.

— За те, що ви цікаві, як скінчиться моя авантура і чи я вже безпечний. Та се, щоби я вас звіщав, не конче потрібне. Як мене пильнують і приарештують тут в порті, то ви самі будете бачити се. Як ні, то будьте певні, що я вже спасся. На пароході доїду безпечно до Нижного. Відтам поїду не напастований далі.

— Всеж таки дайте мені знати.

— Добре. Лиш писати до вас не буду. Се була би каригідна необережність.

— Я знаю, що ви любите замітати сліди, — сказала, усміхнувшися.

— Ще ліпше, як сліди замітати, не робити їх непотрібно і не лишати за обою тропи.

— Отже як ви звістите мене, не роблячи слідів?

— Скільки вам літ? — спитав.

— Двацять два — відповіла Катря, здивована. — Не второпаю, на що вам мої літа...

— Бо я зроблю ось так: Де дня двацять другого сего місяця буду, там буду. Може в Москві, може в Петербурзі, може в Київі. Деб я тоді не був, дам у якійнебудь ґазеті з дня двацять другого сего місяця оповістку такого змісту: Такий то дає лекції еспанської і портуґальської мови. До того дам виґадану адресу з якоюсь вулицею з числом дому двацять і два. Се число ґазети вишлю вам почтою. Ви будете знати, що я в місті, де ся ґазета виходить, і що я безпечний на свободі. Як за місяць покажеться, що робота в ціли освободження вашого брата іде добре і що є надія, то дня двацять і другого знов появиться в якійсь ґазеті якась оповістка, в якій буде адреса [illegible]ти з числом ваших літ.

— Двацять і два, — сказала Катря. — Я моїх літ хіба не забуду. Того двацять і другого буду вижидати.

— Двацять і другого ще не будете мати ґазети, бо почта іде до вас мабуть три дни... Я хотів би вам сказати щось, Катерино Василівно, — сказав Микола, хвилю подумавши.

— Ну? Скажіть, бо вже недалеко пристань.

— Чи тямите нашу вчерашну розмову про вашого брата? Тямите, що я поклявся висвободити його?

— Я сего не затямила би собі? Таке не забувається.

— Можете бути певні, обезпечаю вас, що і я моєї клятьби не забуду. Тільки дайте мені слово, що про мій намір не скажете ні одній живій душі. Впевняю вас, що се не моя примха. Успіх в такій роботі зависить головно від задержання тайни.

— Даю вам моє слово. Не скажу ні одній живучій душі. Лиш тільки мамі.

— Ні! І мамі ні. Таке моє рішуче жадання. Нікому, в повнім значінню сего слова!

— Як? Не сказати мамі? Якаж небезпека може прийти від того, що мама буде знати? Се дало би їй промінь надії. Се була би для недужої найліпша медицина.

— Се правда, — сказав Микола. — Та вона може сказати про се... вона скаже напевно ще кому... приміром...

Микола не доповів. Жалував, що розмахнувся і вона могла його зрозуміти. Він перед Катрею не хотів обжаловувати її судженого. Катря справді зрозуміла його. Недоговорені слова і вхоплений чутливим ухом дівчини тон його голосу сказав їй, кого він має на умі.

— Що ви тим хочете сказати? — спитала сердито. — Кого маєте на умі?

Микола не відповідав.

— Чому мовчите? Ви про когось думаєте. Коли так, то говоріть ясно. Таких закидів не вільно робити без ніякої основи. Чуєте?

Катря говорила щораз більше розгорячкована.

— Пощо мені говорити? Ви самі вгадуєте, — сказав Микола, дивлячися в бік.

— Ви думаєте про Павла Александровича! Правда? — крикнула Катря обурена. — Чи вам не соромно? Тому, що його ідеали не такі як ваші? Тому, що він чиновник? Лиш тому ви підозріваєте його?

— Ні, не тому, — супокійно відповів Микола.

— То чомуж? Кажіть. Я мушу знати!

— Як ви думаєте? — спитав Микола, глядячи їй в очі. — Кому ми завдячуємо вчерашну візиту? Хто міг знати?...

— Неправда! То неправда. То не може бути! Я вам забороняю. Чуєте? Забороняю повторяти цей наклеп! — говорила Катря, задихана від гніву.

— Я рад би помилятися, — сказав Микола. — Я був би щасливий, як би я справді помилився. Та...

— Ні, ні! — майже кричала Катря. — Не говоріть! Мовчіть!

Микола здвигнув раменами і замовк. Далі ішли мовчки. Вже не балакали аж до самої хвилі розлуки.

В пристани не було нікого, кромі двох богомольців, що їхали до Макарія. Микола купив білет і з куфертом в руці ждав на опущення містка.

— Не поминайте мене лихом, Катерино Василівно, — сказав півголосом, — і простіть мені всі мої прогріхи... невольні, бо вольні в мене проти вас не можуть бути.

ЦЕ УКРАЇНСЬКИЙ І ЛЮДСЬКИЙ ОБОВЯЗОК ВЗЯТИ ОБОВЯЗКОВО УЧАСТЬ В ДЕМОНСТРАЦІЙНИХ ПОХОДАХ, ЯК ПРОТЕСТАХ ПРОТИ ВИМОРДУВАННЯ ГОЛОДОМ МІЛІОНІВ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ СОВІТАМИ.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

AN APPEAL TO UKRAINIAN PARADERS.

Dear Friends:

On Saturday, November 18th, there will be a protest parade in New York against American recognition of Soviet Russia. Let every Ukrainian who is able, be there and help our dear Ukraine who is suffering untold misery and starvation through the Communistic government of Russia. This is the only way except through the press that we in America have of showing our American friends that we are suffering with ours in Ukraine. We must not let them down— so you, young Ukrainians here, help the cause of Ukraine for the Ukrainians of tomorrow in Ukraine.

My appeal to you all is to conduct yourself in the most orderly manner; let this be a peaceful demonstration and show our American friends that we can bear mistreatment (if such causes arise) as they are doing in Ukraine and still hold our heads high, for there is a "silver lining."

There is bound to be some disorder but let the law take care of that—IGNOR ALL and MARCH ON!

Anna Semenyna.

—o—

ПРОМОВА Д-РА С. ДЕМИДЧУКА В РАДІО ПРОГРАМІ СУРМИ З НЮ ЙОРКУ В СПРАВІ ГОЛОДУ НА УКРАЇНІ.

Страшні вісти з нашої рідної України наводять сум і невимовний біль на нас усіх. Представмо собі, що з нашої рідної матери України опирлюдоїд висисає ще за життя кров, а бідні, нещасні діти тієї матери страдниці обступили її і з переляку не можуть ні слова сказати. Вони заніміли і стоять у розпуці, вижидаючи голодової смерти для себе. Бо мати, мучениця, не дасть їм уже молока зі своєї материнської груди.

Гей, ви всі, Українці й Українки, та всі приятелі, а навіть і вороги України: Чи не зворушить Вас вість, подана за дозволом большевицького уряду, що 4 міліони Українців, мущин жінок і дітей, вигинули з голоду на Україні під большевиками лише за минулий, 1932 рік! За один рік 4 міліони!

Чи Ви це чуєте? А як чуєте, чи нічого не скажете? — Чи може ще, на взір розбійника, що висів разом з Ісусом Христом, будете насміхатися з нещасної Матері - кормительки, що то колись цілу Росію й Европу годувала своїм збіжжам?

Вірю, що не всі люди осатаніли. Не всі втратили совість і серце, хоч як цього хотіли би агенти большевицькі в Америці. Є ще вірні сини й доньки нашої нещасної старої батьківщини-України і тут на вільній землі Вашингтона.

За ніщо іншого не прошу Вас, Браття й Сестри, а за ту нашу спільну Матір-Кормительку. Промовмо за неї наше слово перед вільною Америкою. Як не вміємо промовляти, то хоч заплачмо. В найближчу неділю, 19. листопада, буде день національної жалоби. Зійдімся по наших церквах та перед престолом Всемогучого Бога вилиймо наші жалі і сердечно просім Творця Вселенної, щоби змилосердився над стражданнями Матері й дітей і щоби ворогів наших приборкав.

А Ви всі, що жиете активним життям, що в Вас хоч дрібка сили осталася, зійдіться на великий всенародній здвиг до Ню Йорку в найближчу суботу, значить 18. листопада, в годині 10 рано, на Вашингтон Сквер, там, де зачинається Пята Евеня і звідтам всі ми уладимо жалібний-протестаційний похід аж до 67 вулиці Іст, а потім уладимо велике, масове віче в Сентрал Опера Гавс, на котрому будуть промовляти визначні бесідники, свої й чужі.

Страшать Вас большевики? Нехай страшать. На них шкіра трясеться на згадку, що українська громада в Америці будиться і може прогнати ще в час опира-кровопійця.

Але Ти, Українська Громадо, не думай за страх. Думай за перемогу, за потребу жертви, за потребу праці, за конечність бути готовим і життя свое положити на те, щоби Матір Рідну від опирів ратувати.

І та наша готовість сама вже збентежить ворогів. І вони щезнуть, як щезає дим! А ясне обличе Ваше всміхнеться на згадку, що то Ви, значить усі ми вратували Матір рідну, кохану, з пазурів кровожадного вампира.

В імя всього, що Вам святе й дороге, приходіть і приїздіть з усіх усюдів на Вашингтон Сквер до Ню Йорку в годині 10 перед полуднем в суботу 18-го листопада 1933.

—o—

УКРАЇНСЬКІ БИЗНЕСМЕНИ І ПОЛІТИКА.

Нераз читали ми дописи про наших бизнесменів. І майже в кождім дописі є одно і то саме: „Де наші бизнесмени? Чому ховаються і не дають про себе знати?" Кажуть, що наші бизнесмени хочуть, щоби їм давати заробити, а коли треба взяти участь в народній роботі, то їх нема.

Те саме говорять і пишуть про наших професіоналістів. Нарікання за нарікованнями.

Такі нарікання пригнобили наших бизнесменів. Деякі з них навіть замкнули свій бизнес і повернулись до фабрики.

І так з одного боку кричимо, що нам потрібно якнайбільше бизнесменів, а з другого — тих бизнесменів нищимо.

А все те під покришкою „народнього добра".

* * *

Пригляньмося тепер тій справі ближче.

Ми знаємо, що в нас, як у кождім іншім народі, є ріжні політичні партії і релігійні секти. А бизнесмен мусить робити безнес з кождим. Це не його річ, до якої хто партії належить, або до якої хто церкви ходить. В нього кождий є його клієнтом і є добрий і він мусить його вдоволити.

Чужі народи це розуміють і в них не робить ріжниці, до якої хто партії або церкви належить. Вони розуміють це, що їх бинзес може робити помилки, так як кождий інший громадянин. За це вони його критикують, але в бизнесі йому не шкодять.

В нас воно інакше. Коли наш бизнесмен на вічу або на зборах, чи навіть приватно, вискаже свою симпатію супроти якоїсь партії або релігійної секти, тоді всі ті, що не симпатизують з тою партією або релігійною сектою, не тільки що „бють" його на кождім кроці, але навіть киринять проти його бизнесу. І скільки то наших бизнесменів впало жертвою таких інтриг!

Виберемо нашого бизнесмена за предсідника, або урядника в товаристві або братстві, зараз інтрига і підшепти, що він того „гонору" хотів, щоби мати власну користь.

Як би наш бизнесмен не старався совісно працювати в товаристві або на народнім полі, ми його підозріваємо, що він усе робить тільки для свого особистого інтересу.

З тих причин наші бизнесмени не беруть участи в народній роботі, бо бояться таки своїх власних громадян.

Це, річ ясна, не звільняє бизнесменів від того, щоби вони не займалися народніми справами, себто не підпомагали тих справ матеріяльно. Але наш загал мусить теж добре застановитися над тим, чи не пора нам покінчити з давнім способом думання і судити бизнесмена по тім, до якої він партії належить, чи до якої церкви ходить. Бизнесмена треба цінити відповідно до того, як він веде свій бизнес, чи його розуміє і чи чесно виконує свої зобовязання. Якщо він неповнює ніякого народнього злочину, він має право, як і кожда інша людина, мати свої власні політичні, релігійні чи які інші погляди.

М. Костишин.

ОСІНЬ.

Трава сохне, листя жовкне,
Спів пташини зтиха мовкне.
Осінь!... Осінь усміхаєсь,
У гостину залицяєсь.
Ночі довгі холоднюють,
Дні понурі вже сумніють,
Сонце гріє, як мачуха,
Часом зірвесь заверуха.
Гаї й лани пустошіють,
Мов в задумі, тільки мріють
Про красу, що так буяла,
Чаром серця заливала.
І діброва зажурилась
Тай осока похилилась:
Довгі коси позсихали,
Вже додолу поспадали.
Там калина край потока,
Мов дівчина кароока,
В чистій воді красу змила,
З филеньками в світ пустила.
Чорні хмари нависають,
Пташки в вірій відлітають,
Вся природа в сон кладеться,
А смерека лиш сміється...
Краси вона не втеряє,
Пишна — гордо поглядає,
І шумить, і зеленіє,
Хоч студений вітер віє.

— — — — — — — —

І в нас осінь, добрі люди:
Нужда тисне нас усюди;
Не лиш студінь і морози,
А й тиранство, всі погрози.
Нарід того не страхаєсь,
Що хвилини підіймаєсь;
Хоч закутий, гордо мріє,
Без спочинку борню сіє.
На невдачі не зважає,
Борню кровю підливає,
Мозолисті кладе труди,
Бо побіда лиш в них буде...

— — — — — — — —

Осінь!... Осінь, листя впало,
Надій наших не приспало...
Хоч студений вітер віє,
Все смерека зеленіє.

СПРАВЛЕННЯ ПОХИБКИ.

У фінансовім звіті Молодечого Департаменту за жовтень 1933. зайшла друкарська похибка, яку отсим простується як слідує:

Відділ 155 заплатив $34.45
Відділ 156 заплатив 11.50

Головна Канцелярія.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Українки і Червоний Хрест.

Дня 4. жовтня заложено в Ню Йорку Українське Товариство „Червоного Хреста". Вже на перші збори прибуло поважне число українських жінок.

Члениці Червоного Хреста поділено на дві групи: почесних і діяльних. Ті останні обовязані запізнатися основно з діяльністю Червоного Хреста. Вони то вже беруть лекції, яких уділює безплатно Червоний Хрест у своїм забудуванню під ч. 315 Лексінґтон Евені, на 6 поверсі. По скінченню курсу будуть іспити получені з виставленням дипльомів.

Наші жінки зацікавилися тими курсами. Веде їх поважна вчителька в просторій і чистій галі, заосмотреній у всі потрібні прилади. Жінки запізнаються з гігієною, дієтою й опікою хорих. Кождої суботи в годині 3 пополудні видно тепер українські жінки з книжками в руках чи під пахою, як спішать на ті лекції, на які приходять дуже точно. Приходять дуже молоденькі дівчата й старші жінки.

Будинск Червоного Хреста займає 11 поверхів, а на кождім з них працюють сестри Червоного Хреста. Одні шиють убрання для бідних, а американські підприємства дають їм матеріяли даром. Інші працюють над книгами для сліпих, які треба виколювати шпильками, щоб опісля нещасні сліпі могли відчитувати букви через відтиск пальців. Видно теж сиволосі сестри, як вони приготовляють різдвяні дарунки для інвалідів по шпиталях.

При дверях урядує сестра Ч. Х. і вказує кождому, куди треба йти, щоби полагодити його орудку. Видно повно жовнірів і ріжних бідних людей, що приходять шукати тут ратунку. Видно часами і китиці квітів, які несуть нещасним калікам.

Ота гуманітарна акція може тільки приговорити до серця кожної Українки, бо саме наш нарід потребує такої акції якнайбільше і потребує таких громадянок, які вміли б її повести. Нам треба мати такі дівчата і жінки, які не тільки на словах вихвалятимуть боротьбу героїв, але докажуть своєю працею, що вони теж готуються до боротьби, що готуються хоч лікувати рани тих борців, що підуть у новий бій за визволення нашого народу.

А. Середа.

—o—

THE FOLLOWING RESOLUTIONS HAVE BEEN PASSED IN DETROIT AT THE UKRAINIAN PROTEST MASS MEETING AGAINST THE BOLSHEVIK REGIME IN UKRAINE

Which Was Held in Armory Hall, November 4, 1933.

The Americans of Ukrainian descent of Detroit, Hamtramck and vicinity, assembled at a mass meeting on this 4th day of November, 1933, solemnly declare:

1. That the Ukrainians are opposed to the Russian Bolshevik communistic form of government and regard it as the most tyrannic economic, social and political enslavement invented by the mind of man.

2. We protest against the forcible occupation and annexation of Ukraine by the Russian Bolshevicks. Hundreds of thousands of lives were sacrificed in defense of Ukraine and even though our people have been defeated by the superior army forces of the enemy, they will never submit willingly to the tyranny of imperialistic Russia, be it White or Red.

3. We protest against the merciless economic exploitation of Ukraine by Russia, which robbed our peasants of the necessities of life and brought about a famine which caused the death of several million people. We accuse the Bolshevik rulers of the sinister plan to annihilate the Ukrainian people as a nation by forcibly deporting whole villages to distant regions and colonizing these villages with Russian settlers.

4. We protest against the cultural, religious and political persecutions in Ukraine; against the imprisonment of thousands of Ukrainians, among them men of world-wide renown; against mass executions of our intelligentsia, peasants and workers.

5. We implore the American Government in Washington to consider the unbearable conditions existing in Soviet Ukraine and after a due investigation by an unbiased international commission to use its influence with the Government of Moscow to allevate the unhappy fate of the people living there.

6. Finally, we solemnly declare that our great nation, numbering more than forty million people, inhabiting an unbroken chain of lands twice the size of Germany and divided at present among Russia, Poland, Rumania and Czechoslovakia will never cease to struggle in behalf of a free and independent Ukraine. And that the said Ukraine will have such a form of government as will be decided by the free will of the majority of our people.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

КУМОВІ РЕФОРМИ.

Каже мені кум Гаврило:
„Для добра Вкраїни
Треба би нам поробити
В нас великі зміни.

„Або, як учені кажуть:
Для доброї норми
Треба би в нас, панедзею,
Завести реформи!

„Як би я мав, що не маю,
А не мав, що маю,
Я завів би тії зміни —
Було би як в раю.

„От, наприклад, я казав би
Плоти скасувати,
Щоби брат не мав на брата
Зза чого стріляти.

„А потім я казав би
Гречку управляти,
Щоб ніодин наш політик
Не мав де скакати...

„А потім усі корита
У піч поскидав би,
І тоді вже ніхто в світі
З корит не хлептав би.

„А безрогам я казав би
Скасувати рила,
То не було би вже хруня,
Мамцю моя мила!

„І всі млини скасував би,
Бо є патріоти,
Що могли би кукурузу
Язиком молоти.

„Я запер би людям воду,
Було би безпечно,
Бо в чужий млин наші води
Пливуть безперечно.

„А потім зібрав би шнури,
Де які є в світі,
І всі партії звязав би,
Як той сніп у літі.

„А вкінці загородив би
Всі бічні дороги,
І лише одну лишив би —
Не блудилиб ноги!...

„От тоді була би єдність
Тай була би згода,
От тоді у нас була би
Вже інакша мода.

„Оттакі то нам би треба
Поробити зміни
(Каже мені кум Гаврило)
Для добра Вкраїни!"...

Ю.

Молодята в Голівуді.

Вона: Отже це твоя хата. Дуже мені подобається. Лише вона мені якось дивно знайома. Чи я припадково не була вже коли твоєю жінкою?

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

"THE PRESENT DAY YOUTH" WILL BE PRESENTED SUNDAY NITE UKRAINIAN CHURCH.

The Ukrainian Dramatic Club of the Ukrainian Orthodox church will present a 3-act comedy entitled "The Present Day Youth" on Sunday, October 29, at 7:30 P. M., in the Parish Hall 1301 Newport avenue.

The plot of the play is to show the differences between the parents and children, respectively the old ideals of the parents and the new ideals of the younger generation. One father, a professor of a university, has a son 20 years old and daughter 19 years old. The daughter graduated from high school and dreams of becoming "miss" of the country and finally being engaged by some film company. She dreams of becoming wealthy, popular and having her picture on the front page of every newspaper. The son has no thought of graduating from high school. He is an athlete and wants to become a boxer. Instead of doing homework he trains for his first match and thinks that in the future only physical strength will be of any value to mankind. The kindhearted father has put his heart and soul in the study of the development of the state laws for the far eastern countries. He needs an assistant in his research work and he hopes that his son will become a jurist with a Ph. D. of political sciences and will inherit his library, manuscripts and fame. He hopes that his daughter will enter a university and will study the far eastern languages and the relations of the said people. Her study will aid him in learning the psychology and culture of the above mentioned people. Among the father and children exists an antagonism because the children have their own plans as to their career. Finally the dreams of the children become a reality.

The cast is as follows: Professor of a university, W. Zahoruyko; His Wife, O. Chechota; His Son, W. Schur; His Daughter, M. Nazar; A Friend, Mrs. Czerkas; Bank Director, Mr. Zerebecky; A Maid, P. Antoniuk; Movie Director, J. Fedko; Boxing Manager, M. Smallen; Reporters, P. Poticha, N. Fanok, A. Antoniuk; Photographers, K. Lublenecky, L. Fanon; Prompter, H. Oleska.

The play is directed by Rev. Dr. Vlad. Klodnycky. As an introduction to the play Rev. Dr. Vlad. Klodnycky will have a lecture on the characteristics of the ideals of the younger generation, in which the speaker will endeavor to prove that physical culture is valuable when with the growth of physical culture goes hand in hand the development of the moral and spiritual values.

(The Cement News, Northampton, Pa., October 27, 1933).

Пімста.

А.: Ти кому вклонився?

Б.: Барберови. Відколи мене обманув із тим ліком на поріст волосся, я все показую йому лисину.

ПРОЦЕС ЗА ВБИВСТВО ГОЛУВКА

(За краєвою українською пресою).

(18)

Р. Сушко про вбивство Голувка.

Далі на питання прокуратора свідок виясняє ще раз, що Роман Сушко вісткою про вбивство Голувка був заскочений. І тоді свідкови заявив, що ОУН не могло би вбити посла Голувка, бо ОУН виконує атентати на такі особи, які репрезентують владу, а посол Голувко таким репрезентантом влади не був. ОУН не застосовує індивідуального терору до ідейних польських провідників, як противників; їх є надто багато і терористичні акти супроти них усіх були би безглуздям. Вкінці такий атентат на посла Голувка був би в дуже невідповідному моменті, бо в Женеві розглядали тоді українські жалоби.

Судя Купровський: Тут підс. Барановський постійно заявляє, що не є членом ОУН, а йому найвизначніші члени ОУН виявляють повне довіря. Якжеж це так?

Св. Матчак: Мабуть так воно не є.

Обор. д-р Шурлей: Яку стичність мають українські легальні партії з ОУН?

Св. Матчак: Організаційної стичности ніякої. Зате поодинокі члени як особи мали контакт з поодинокими членами ОУН.

Обор. д-р Шурлей: Отже чи українські політичні організації мають вплив на підпольну організацію?

Св. Матчак: Українські політичні організації намагаються впливати на хід політичних подій. І ось коли в 1930 р. відносини у краю не були унормалізовані, нал ішло про те, щоби ці відносини унормалізувати.

Обор. д-р Шурлей: Щож ви називаєте ворожими чинниками?

Св. Матчак: Тих, що ворожо ставляться до визвольних змагань українського народу на західньо-українських землях.

Обор. д-р Шуррей: Чи УВО є шкідливим чинником для українського народу?

Св. Матчак: Не відповідаю тому, бо в суді не місце розглядати політичні українські концепції, організації та їхню діяльність. (Предсідник звільнив свідка від відповіди).

Обор.: д-р Шурлей: Якжеж поясните, що українські політичні партії не змогли зломити опору ОУН?

Св. Матчак: Миж можемо впливати щойно по доконаних фектах, „екс пост". Зате якби ми мали змогу передискутувати перед порішенням виконати терористичний акт, то хто зна, чи ми їх не переконали б.

Обор. д-р Шурлей: Чи думаєте, що політичні чинники кермуються лишень льоґікою і розумом?

Св. Матчак: Ні! Також почування, відрух, припадок мають вплив. І ось поглядн на те, що є корисне для української нації, а що шкідливе, є дуже ріжні.

Обор. д-р Шурлей: А чи саботажі шкідливі для українського народу?

Св. Матчак: Ми виходимо з інших тактичних становищ, а ОУН з іншого.

Обор. д-р Крайценавер: Ви кажете, що всі сабатажеві акти краю інспірувала влада безпеки? (Предсідник перериває, кажучи, що оборонець задалеко зрозумів ці вияснення свідка).

Св. Матчак: Я не кажу, що у всіх випадках — це походило з того джерела, бо слідства не вів у конкретних випадках.

Обор. д-р Крайц.: Ви сказали, що визначні члени ОУН мали на 100 відсотків довіря до підс. Барановського, а не питали ви, чи підс. Барановський зрадив інтереси польської держави? (Гураганний сміх на салі).

Св. Матчак: Алеж якби в ОУН знали, що підс. Барановський був на службі поліції, то він ні хвилини не був би в ОУН, ні не міг мати довіря у її членів.

Обор. д-р Шухевич: Якжеж ваша партія (УСРП) ставиться до ОУН?

Св. Матчак: Не маю уповаження від партії говорити про це в суді.

Обор. д-р Шухевич: Як ставився посол Голувко до Українців?

Св. Матчак: Прихильно ставився до визвольних змагань на Великій Україні.

Обор. д-р Шухевич: Чи знаєте д-ра В. Старосольського?

Св. Матчак: Так, знаю як оборонця і провідника УСДП.

Обор. д-р Шухевич: Чи є можливе, щоби д-р В. Старосольський був членом сенату ОУН? (Предсідник перериває оборонцеви, кажучи, що це зі справою не має нічого спільного і тут не місце, щоби поодинокі особи очищувати від закидів).

Св. Матчак: Не знаю.

Обор. д-р Шухевич: А д-ра Ґр. Лужницького знаєте?

Св. Матчак: Так, знаю! (Тут предсідник знову перериває обор. Шухевичеви).

Обор. д-р Шухевич: Але я хочу виказати, що не всі інформації підс. Барановського були правдиві і питає свідка:

— Чи ви можете припустити, щоби д-р Лужницький був конфідентом ком. Чеховського?

Св. Матчак: Д-ра Лужницького знаю добре і я глибоко переконаний, що це виключене.

Обор. д-р Рогуцький: Чи знаєте, що посол Голувко брав участь в уґодовецьких переговорах?

Св. Матчак: Як мені відомо, посол Голувко переговорював з УНД-івським клюбом, бо в соймі є два клюби.

Обор. д-р Рогуцький: В якім характері тоді виступав посол Голувко?

Св. Матчак: Як посол клюбу Б. Б., але ці переговори розбилися.

(Далі буде).

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. Тов. Запорозька Січ, від. 342, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 19 листопада, в годині 2-ій пополудни. Напоминається довгуючих членів, щоби сповнили свою належитість, бо в противнім разі будуть суспендовані. Будемо принимати нових членів і дітей без вступного. Діти, котрі належать до У. Н. Союза, а дійшли до 18 літ життя, коли перепишуться до старших членів, то будуть звільнені від плачення вкладки через цілий рік. — А. Скоципець, предс.; Й. Клебан, кас.; І. Маркович, секр.

СТРАШНИЙ ТАРЗАН.

(93).

„Це гриф", відповів Тарзан на запит Джейни. „А тут коло нас нема навіть великого дерева. Ми мусимо вертатись. Я не можу йти на небезпеку, маючи тебе при собі". „А як він нас відкриє?" — спитала Джейн. „Тоді я заризикую та вжию проти нього способу, якого я навчився від Тородона, котрий добре знав, як повестися з такими звірюками". „Я ніколи не вірила, щоби десь у світі могла існувати така велика потвора", шепнула Джейн зі страхом. Вони посувалися повolі вперед, щоби не звернути уваги потвори, і Тарзанови здавалося, що їм це майже вдалося.

Нагло з ліса роздався глибокий гуркіт, немов далекого грому. „Пропало!" — сказав Тарзан. „Ми мусимо тепер взяти на себе наслідки цеї стрічі". Він схопив нагло жінку в свої обійми й поцілував її. „Не знати, Джейн, що станеться", сказав він шепотом. „Напружи усі свої сили. Дай мені свою спису, і не втікай. Наша вся надія лежить у його глупім мозку. Може мені вдасться ним покермувати, ну, скоро побачимо". Потвора вийшла з гущавини, Тарзан закричав голосом, як його навчив був Тородон: „Ві-гу! Ві-гу"!

На хвилину звірюка стояла непорушно; вся її увага була прикована до крику. Тарзан поступив просто до неї. Джейн держалася при його боці. „Ві-гу!" — він закричав знову. З глибоких як печера грудей потвори роздався низький гуркіт, і звір поступив поволі до них. „Гарно, тепер усе повертається в нашу користь, держись, Джейн!" — сказав Тарзан. „Я не боюся", відповіла вона мягко. У цей спосіб обоє підійшли до великої потвори, поки не станули в самій тіни її величезного хребта.

„Ві-гу!" — крикнув Тарзан і вдарив мерзенну морду держаком своєї списи. Потвора рушила головою в бік і кинула зубами, але не досягнула нікого. „Ходи", сказав Тарзан і, взявши Джейну за руку, повів її довкола потвори аж до широкого хвоста. По ньому вони вдерлися на широкий роговий хребет. „Тепер ми пойдемо по царськи", сказав Тарзан, кермуючи ґрифом, куди йому подобалося. Величезна потвора поступала вперед, поки вони не дійшли до невеличкої поляни в лісі.